

Inspraak bij de vergadering van de raadscommissie voor Veiligheid, Bestuur en Financiën van de gemeente Den Haag op 27 oktober 2009

Mijn naam is Freek Polak. Van 1990 tot 2003 heb ik als psychiater gewerkt bij de Drugsafdeling van de GGD Amsterdam. Nu ben ik gepensioneerd, en half-time werkzaam als zelfstandig gevestigd psychiater, verder actief als vrijwilliger. Ik ben bestuurslid van de Stichting Drugsbeleid; voorzitter van ENCOD, de European Coalition for Just and Effective Drug Policies; en betrokken bij de oprichting van de VOC, de Vereniging voor Opheffing van het Cannabisverbod.

Ik wil u bedanken dat u me de gelegenheid geeft hier in te spreken - en dat nog wel aan een Amsterdammer!

De ontwikkelingen in Den Haag heb ik alleen in grote lijnen gevolgd, en ik heb de indruk gekregen dat u, binnen de bestaande mogelijkheden, een redelijk verstandig beleid voert. Maar tegelijk geldt wat ik ook al eens bij het inspreken in Amsterdam en Rotterdam heb gezegd: U hebt een onmogelijk taak. Dat het bijvoorbeeld nog altijd niet mogelijk is de teelt van cannabis netjes te regelen, is eigenlijk onvoorstelbaar voor een moderne samenleving.

Ik wil hier graag spreken over de ruimere context waarin dit alles zich afspeelt. De drugsbestrijding door het strafrecht betekent een *systematische discriminatie* van de gebruikers van een aantal roesmiddelen, vergeleken met de gebruikers van alcohol en sigaretten - en dat, zonder goede redenen.

Er is nooit een wetenschappelijke onderbouwing geweest van het drugsverbod. En hoewel er veel kritiek is, in de zin dat de problemen die men met het verbod wil bestrijden er vooral erger door worden, is het verbod nooit meer heroverwogen.

Alles wat in de laatste jaren aan nieuwe regels is ingevoerd, is nodig om de drugsprohibitie overeind te houden, een slecht en schadelijk systeem.

Als de drugsmarkten goed wettelijk geregeld waren, en alleen voor jongeren verboden, zouden criminaliteit en overlast door drugsverslaafden geen groot maatschappelijk probleem zijn, zoals nu.

Eigenlijk gaat het om de vraag hoe we als samenleving moeten omgaan met een aantal stoffen die een krachtige psychotrope werking hebben, dat wil zeggen, stoffen die sterke invloed hebben op de beleving en het gedrag; die een aantal risico's met zich mee brengen voor de gezondheid, zoals afhankelijkheid en toxiciteit; en waarnaar (ondanks of dankzij deze eigenschappen) grote vraag bestaat, zowel bij niet-problematische, recreatieve gebruikers, als bij problematische gebruikers, veelal verslaafden genoemd.

U mag van mij verwachten dat ik tenminste iets zeg over de gezondheidsrisico's van cannabisgebruik. Cannabis is niet onschadelijk - maar dat beweert de laatste tijd niemand meer. In verhouding tot de roesmiddelen die als hard drugs worden beschouwd, zijn de gezondheidsrisico's van cannabis licht tot matig ernstig. Door

het verbod worden deze risico's echter niet kleiner maar groter. En het gebruik vermindert niet door het verbod. Mijn standpunt is dat de gezondheidsrisico's van roesmiddelen wettelijke regulering, ofwel legalisering, nodig maken en niet een verbod. Dit geldt voor cannabis, en evenzeer voor de andere verboden drugs.

Omdat bescherming van de jeugd zo een grote plaats inneemt in de doelstelling van het beleid, kunnen we niet om de vraag heen hoe het eigenlijk komt, dat jongeren onder de leeftijdsgrens zo gemakkelijk aan wiet kunnen komen? De voor jongeren toegankelijke zwarte handel heeft kunnen ontstaan, doordat er een goedlopende zwarte handel is met **volwassen** kopers. In de huidige situatie koopt ongeveer de helft van de volwassenen zijn wiet niet in coffeeshops maar bij illegale verkooppunten. En waarom zouden jongeren daar geweigerd worden? Er zijn dus niet teveel, maar te weinig coffeeshops. Dat er zoveel illegale verkooppunten zijn, is een rechtstreeks gevolg van wat men "drugsbestrijding" noemt.

Wat is dan wel nodig om het voor jongeren moeilijker te maken aan cannabis te komen?

Voor sommigen klinkt het vreemd, maar het is logisch: het is alleen mogelijk om jongeren de toegang tot wiet te ontzeggen, wanneer volwassenen hun wiet legaal kunnen kopen.

Wanneer voorzien wordt in de vraag naar wiet van volwassenen, zal de vraag naar illegale wiet alleen nog bestaan bij jongeren beneden de leeftijdsgrens. Die vraag zal veel kleiner zijn dan nu. (Wie erg zijn best doet, zal altijd wel aan wiet kunnen komen, maar de vraag naar illegale wiet zal zoveel kleiner zijn dan in de huidige situatie, dat het voor dealers niet meer interessant is.)

Het is dus juist de zogenaamde bestrijding die de ideale omstandigheden doet ontstaan voor een levensvatbaar en lucratief illegaal circuit voor jongeren. Sluiting van coffeeshops zal dan ook niet helpen, omdat dit de positie van de zwarte markt nog verder versterkt.

De beroemde Amerikaanse econoom en Nobelprijswinnaar Milton Friedman heeft het zo gezegd:

'If you look at the drug war from a purely economic point of view, the role of the government is to protect the drug cartel.' ("Als we de drugsoorlog puur economisch bekijken, dan bestaat de rol van de overheid uit het beschermen van de drugcartels." (vertaling fp)

Politie en justitie zijn de helft van hun tijd in naam bezig met wat drugsbestrijding genoemd wordt - maar in werkelijkheid houden ze de drugscriminaliteit juist in stand.

Conclusie: De prohibitie creëert de ideale omstandigheden voor een levensvatbaar en lucratief illegaal circuit voor jongeren. Er zijn te weinig coffeeshops om in de

legitieme vraag naar cannabis van volwassenen te voorzien. Bovendien maakt de regelgeving goede bedrijfsvoering voor coffeeshops vrijwel onmogelijk. Bij elkaar heeft dit geleid tot het ontstaan van een onnodig grote zwarte markt, waar jongeren gemakkelijk toegang vinden.

De beschikbaarheid van cannabis voor jongeren kan alleen beperkt worden wanneer volwassenen legale toegang hebben tot dit roesmiddel.

--

Wat zijn de belangrijkste **vragen**, waarop een antwoord nodig is om goed beleid te kunnen opstellen?

Ik noem hier een aantal van deze vragen:

** Zijn de verschillen met alcohol en sigaretten zodanig dat een totaal verschillend systeem nodig is voor de illegale drugs?*

Het antwoord is dat dit berust op een historische, tragische vergissing.

** Kan redelijkerwijs van burgers van probleemwijken in grote steden of in het grensgebied verwacht worden dat ze de overlast en criminaliteit in hun directe woonomgeving blijven accepteren?*

Volgens de overheid en een deel van de bevolking gaat het hierbij om effecten van de illegale drugs, volgens anderen is het het slechte beleid, te weten de illegale status van de drugs. De bevolking in de getroffen wijken moeten dit alleen verdragen omdat men doorgaat een schadelijk beleid te voeren.

** Wordt de drugsproblematiek door de bestrijding minder of erger?*

Sinds de invoering van de prohibitie zijn de problemen alleen maar erger geworden en hebben ze zich sneller over de aardbol verspreid. Het is al een paar jaar bekend dat de mate van repressie nauwelijks invloed heeft op de omvang van gebruik en verslaving. Hierover bestaat al geruime tijd wetenschappelijk consensus, maar in de politiek en de media blijft hardnekkig het idee bestaan dat repressie tot vermindering van de drugsproblematiek zal leiden.

Deze vragen zijn beantwoord, en een beter drugsbeleid is mogelijk.

Tot slot wil ik een paar woorden meer persoonlijk tot u richten als gemeenteraad en gemeentebestuur van Den Haag. U hebt een onmogelijke opdracht, evenals alle andere gemeentebesturen met een "drugsprobleem". Terwijl het officiële beleid de zaak niet beter maakt maar erger doordat het, zoals gezegd, de drugskartels beschermt, moet u burgers die terecht klagen over overlast en criminaliteit, en die bezorgd zijn over hun kinderen, tevreden zien te stellen.

Maar over echte regulering, ofwel legalisering, mag of kan niet worden nagedacht.

Wat in Nederland gebeurt met de coffeeshops is al in 1995 beschreven door Randall Holcombe, een Amerikaanse “expert in public policy”, ofwel bestuurskundige: “Het probleem met decriminalisering is dat het de illegale markt intact laat. De problemen worden veroorzaakt door het bestaan van ondergrondse markten. De enige manier om die problemen echt op te lossen is de verkoop van drugs te legaliseren. Wanneer halfslachtige maatregelen geen succes opleveren, zal opnieuw worden gepleit voor strengere drugswetten met het argument dat decriminalisering is geprobeerd en niet heeft gewerkt. Het is onwaarschijnlijk dat halfslachtige maatregelen zullen werken, omdat de stimulans tot illegale handel blijft bestaan.” (vertaling fp)

Terwijl het Nederlandse softdrugsbeleid succesvol was vanuit het perspectief van de volksgezondheid, is het niet logisch doorgezet in regulering van de teelt en van de gehele cannabismarkt. Het is niet ten einde gedacht, zoals uw kort geleden overleden stadgenoot Jan van der Tas het uitdrukte. Integendeel, in de afgelopen jaren is de cannabismarkt steeds verder gecriminaliseerd.

Als bestuur van de hoofdstad van het land kunt u er bij de centrale overheid op aandringen bij het opstellen van het nieuwe beleid ook ruimte te nemen voor het bestuderen en bespreken van alternatief beleid, inclusief wettelijke regulering. In de huidige situatie doorgaan met hetzelfde beleid, zonder grondige overweging van alternatieven, komt neer op onbehoorlijk bestuur, zo niet erger: plichtsverzuim en criminele nalatigheid.
